

Nr 42.

Av herr **Westman** och herr **Karlsson, Oscar Gottfrid**, om ökat anslag till landsarkivet i Vadstena.

De fyra hittills organiserade landsarkiven — i Uppsala, Vadstena, Lund och Göteborg — hava alla fullkomligt identiska uppgifter, och deras verksamhet bedrivs enligt en för dem alla gemensamt utfärdad nådig instruktion, den senaste av år 1924. Samtliga förestås av en landsarkivarie, och vid samtliga finnes en ordinarie expeditivsvakt anställd. I övrigt förete emellertid deras personalstater anmärkningsvärda olikheter. I Lund finnes utom landsarkivarien även en andre arkivarie å ordinarie stat; ett anslag å 4,000 kronor utgår därjämte till icke-ordinarie befattningshavare. I Uppsala och Göteborg utgå sistnämnda anslag med respektive 10,300 och 8,600 kronor, medan det i Vadstena utgör endast 4,600 kronor. Samtliga här anförda siffror gälla innevarande budgetår. Landsarkivet i Vadstena är äldst av dem alla och fullbordade den 1 oktober 1934 sitt trettiofemte arbetsår. I Lund och Uppsala begyntes verksamheten under år 1903, i Göteborg under 1911. I samband med sistnämnda landsarkivs inrättande genomfördes en ny indelning av rikets landsarkivdistrikt, varvid Vadstena landsarkivs område fastställdes till det nuvarande eller Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län. Tidigare hade det omfattat bl. a. även Skaraborgs och Älvsborgs län, vilkas till Vadstena insända leveranspliktiga arkiv i samband med distriktens omreglering överflyttades till Göteborg. En betydande, i Vadstena landsarkiv utförd arbetsprestation har sålunda icke kommit detta landsarkiv självt, utan ett annat, av statsmakterna med rikligare anslag utrustat landsarkiv till godo.

Den nuvarande fördelningen av icke-ordinarie-anslagen vid rikets landsarkiv är icke den ursprungliga. Ända till år 1913 voro de dem tilldelade amanuensanslagen lika stora, vilket också måste anses naturligt, då verksamheten inom de ifrågavarande institutionerna var och är alldeles ensartad och reglerad av en för dem gemensam instruktion. Det av amanuensen i Vadstena år 1907 uppburna arvudet utgjorde sålunda 1,725 kronor. Med år 1918 inrättades emellertid i Lund den redan nämnda andre-arkivarie-befattningen. Efter upprepade smärre förhöjningar av icke-ordinarie-anslagen, gällande särskilt Uppsala, men även de andra landsarkiven, bestämdes slutligen dessa anslag genom 1925 års lönereglering för landsarkiven till de belopp, som i stort sett ännu utgå och i det föregående blivit anförda.

Att ifrågavarande anslagsbelopp för landsarkivets i Vadstena vidkommande i förhållande till de andra landsarkiven beskrivit den utveckling nedåt, som framgår av det ovan sagda, får sin förklaring bl. a. därav att den i Vadstena anställde extra ordinarie tjänstemannen för sitt uppehälle tvingats att från år 1908 åtaga sig annan, kommunal tjänst vid sidan av sin arkivtjänstgöring och

att han av denna anledning hittills icke varit i tillfälle åtaga sig mera än fyra timmars daglig tjänstetid. Att i Vadstena skaffa annan kompetent extra ordinarie arbetskraft för enbart tre av de tju timmar dagligen, vartill tjänstgöringen höjdes genom 1925 års lönereglering, har tydligen icke låtit sig göra, lika litet som annan kvalificerad innehavare av amanuensbefattningen än den nuvarande nu där skulle kunna erhållas, såvida han icke tillförsäkras heltidsarvode.

Det från år 1925 och även under innevarande budgetår utgående anslagsbeloppet till de icke-ordinarie i landsarkivet (4,600 kronor) har emellertid redan från början varit otillräckligt för avlönande av den personal, som var anställd i detsamma vid 1925 års lönereglerings ikraftträdande och som fortfarande där tjänstgör. Denna — den redan nämnde förste amanuensen med fyra timmars daglig tjänstetid och ett kvinnligt skrivbiträde med heltid — har kunnat bibehållas vid för dem av riksarkivet fastställda löneförmåner (för amanuensen årligen 3,196 kronor 56 öre, d. v. s. ersättning för 4 timmars daglig tjänstgöring enligt 18 lönegraden 21 klassen och ortsgrupp C) endast genom amanuensens överflyttning i avlöningshänseende till vikariatsanslaget såsom förordnad för landsarkivarien ej blott under dennes hela semester (45 dagar) utan även under de trettio dagar, denne måst, ehuru han ej haft skyldighet därtill, för amanuensanslagets utdrygande utföra inspektioner. Sedan den kvinnliga befattningshavaren avancerat till 6 lönegraden, har hon från och med år 1934 till följd av de otillräckliga anslagsmedlen fått sin förutvarande heltidstjänstgöring minskad till sex timmar. Trots denna nedsättning har de nämnda icke-ordinarie befattningshavarnas sammanlagda avlöning (vikariatsersättningar och dyrtidstillägg därvid icke inräknade) under budgetåret 1933/1934 överskridit den beviljade anslagssumman med 471 kronor 2 öre, vilket låtit sig göra endast genom att landsarkivarien dels förrättat inspektioner av lokala arkiv, dels uttagit nödigt antal semesterdagar, så att amanuensens avlöning under denna tid kunnat bestridas ur vikariatsanslaget. Icke-ordinarie-anslaget har så mycket mindre kunnat räcka att avlöna vikarier för amanuensen och skrivbiträdet under deras semesterledigheter, då landsarkivarien alltså måst förrätta även delar av deras tjänsteplikter.

Det har tyvärr icke heller kunnat undvikas, att till följd av den rådande knappheten på arbetskraft i instruktionen föreskrivna ordnings- och förteckningsarbeten under ett decennium så gott som helt legat nere. Stora leveranser av viktiga arkiv ha icke kunna behandlas och äro därför icke i forskningsbart skick. Den genom författningsändring år 1930 från riksarkivet till landsarkiven överflyttade granskningen av inkomna arkivförteckningar från vissa statliga myndigheter inom arkivdistriktet har icke kunnat fullgöras. Mängden av registratorsögromål hotar att i stället alldeles absorbera landsarkivariens hela ämbets tid och att för honom omöjliggöra att ägna sig åt de arkivvårdande uppgifter Kungl. Maj:ts instruktion för landsarkiven ålägger honom.

Ett av icke-ordinarie-anslagets otillräcklighet betingat, allvarligt missförhållande är vidare, att amanuensen till följd av sin kommunala befattnings ämbetsplikter hindras att även vid förordnande som landsarkivarie utsträcka sin

arkivtjänstgöring utöver de fyra timmar, för vilka han som amanuens uppbär avlöning. Under återstående två timmar dagligen av landsarkivets öppethållande för allmänheten uppehålla sig vid landsarkivariens frånvaro endast expeditionsvakten och skrivbiträdet å tjänstelokalerna.

Genom en höjning av den av Kungl. Maj:t av innevarande års riksdag för landsarkivet i Vadstena äskade anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare: grundavlöningar från 4,200 till 6,000 kronor eller med 1,800 kronor skulle detta missförhållande upphöra. Den nuvarande förste amanuensen, vilken antogs som extra ordinarie tjänsteman i landsarkivet år 1900 och från år 1925 innehaft placering i 18 lönegraden, klass 21, har länge hyst och senast under förlidet år anmält önskan att frånträda sin i det föregående omnämnda kommunala befattning och att helt ägna sig åt arkivtjänsten, under förutsättning att heltidstjänstgöring beredes honom med bibehållen löneplacering från 1 juli. För landsarkivet innebure denna lösning icke endast en lättnad i dess för närvarande synnerligen kännbara personalbrist, utan även en stor tillfredsställelse, om en dess egen beprövade tjänsteman finge ägna hela sin arbetsförmåga åt den institution han tjänat i 34 år med både plikttröhet, nit och skicklighet.

I en underdånig framställning den 10 augusti 1934 hemställde landsarkivarien, att här ifrågavarande anslag måtte för budgetåret 1935/1936 ökas från 4,600 kronor till 8,000 kronor, vilket av riksarkivet tillstyrktes, och även statskontoret förklarade de av landsarkivet åberopade skälen för en förhöjning vara i viss mån berättigade. Genom riksstatens omläggning och skrivbitrådets bibehållande vid nuvarande löneplacering har en anslagsökning av endast 1,800 kronor blivit tillräcklig för att möjliggöra den nuvarande amanuensens anställande med heltid.

Under åberopande av det anförda få vi hemställa, att riksdagen för sin del måtte besluta

att, för beredande av höjning av den i avlöningsstaten för landsarkivet i Vadstena uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare: grundavlöningar från 4,200 kronor till 6,000 kronor, öka förslagsanslaget till landsarkiven m. m.: avlöningar med 1,800 kronor.

Stockholm den 19 januari 1935.

K. G. Westman.

Oscar Gottfrid Karlsson.

